

10. november 2022

Til Miljøministeriet

Høringssvar til EU-Kommissionens udkast til revision af Byspildevandsdirektivet

Tak for muligheden for at afgive høringssvar til forslag til udkast til revideret direktiv om rensning af byspildevand, som EU-Kommissionen har offentliggjort den 26. oktober 2022.

Vi håber, at høringssvaret vil bidrage til danne grundlag for og input til det videre arbejde med at udarbejde den danske holdning til direktivforslaget. Vi står meget gerne til rådighed for en yderligere uddybning og sparring ift. de elementer i forslaget, som vi mener, at Danmark bør arbejde for at få ændret eller fastholdt.

Generelt

Helt grundlæggende anerkender Kommissionen at tiden er løbet fra direktivet fra 1991, hvor der kun var fokus på rensning og udledning af spildevand til at vi i dag må betragte renseanlæg som ressourceanlæg. Dansk Miljøteknologi er enig i denne tilgang og finder generelt, at der er mange gode takter i forslag til direktivet, bl.a. at scopet udvides så det omfatter anlæg ned til 1000 PE, at der i forlængelse af Covid 19 skal overvåges for vira mv., at cirkulær økonomi i højere grad understøttes i sektoren bl.a. med fokus på slamhåndtering, udvinding af fosfor og genanvendelse af vand, samt at grænseværdier for næringsstoffjernelse skærpes. Generelt vurderes de nye grænser for næringsstoffjernelse ikke at give de store udfordringer på danske renseanlæg, men det øger eksportpotentialet for danske teknologileverandører, som er stærke på såvel rensning af spildevand for indhold af næringsstoffer og teknologer til opsamling af nogle af disse til ressourceanvendelse.

Dansk Miljøteknologi vil foreslå, at den danske position i forhold til udkastet til revision af Byspildevandsdirektivet har særligt fokus på følgende emner: begrænsning af overløb og regnbetingede udledninger, klima- og energineutralitet samt regulering af miljøfarlige stoffer og udvidet producentansvar.

Overløb/regnbetingede udledninger

De stigende regnmængder som følge af klimaforandringer nødvendiggør et forøget fokus på overløb (stormwater overflows) og regnbetingede udledninger fra tag- og overfladevand (urban runoff). Dansk Miljøteknologi noterer sig med tilfredshed, at dette er kommet med i udkastet. Direktivet lægger ikke op til rensning af overløb og regnbetingede udløb men i stedet til intelligent styring og monitorering af hele vandsystemet. Dette forslås implementeret gennem integrerede vandforvaltningsplaner, der opstiller mål og metode til reduktion af stofudledning for alle anlæg over 100.000 PE og for anlæg over 10.000 PE, når der er risiko for miljø og sundhed. Der lægges særlig vægt på forebyggende foranstaltninger gennem naturlig tilbageholdelse af vandet og optimering af den eksisterende infrastruktur og ledningsnet gennem

øget digitalisering og monitorering og der opstilles et vejledende mål om, at overløb ikke udgør mere end 1 % af det årlige spildevandsudløb i m³ beregnet i tørre vejrforhold.

I Danmark er vi langt fremme med digitale værktøjer til at sikre samstyring af renseanlæg og kloaksystemer. Flere rådgivere og teknologileverandører i Danmark har produkter, der vil kunne implementeres med det samme og som f.eks. vil kunne reducere mængden af overløb, men også reducere energiforbruget når el-priser er høje.

Dansk Miljøteknologi mener, at forvaltningsplaner for begrænsning af stofudledning via overløb og regnvandsudledninger er et glimrende tiltag. Det er dog langt fra nok at have krav om en plan for anlæg over 10.000 PE i 2035 og et vejledende mål i 2040. Vi ved at overløb lokalt kan medføre stor negativ miljøpåvirkning og regnbetingede udledninger fra tag- og overfladevand er en ikke uvæsentlig kilde til bl.a. miljøfarlige stoffer, herunder særligt en række tungmetaller og mikroplast.

I Danmark har vi flere teknologier, der kan rense overløb, og direktivet bør som minimum suppleres med faste krav til reduktion af stofudledninger (koncentrationer), som differentieres i forhold til overløb og regnvandsudledninger fra tag- og overfladevand. Dette bør understøttes af en entydig og langt mere præcis definition af, hvad der udgør et overløb (stormwater overflow) og regnvandsudledning fra tag- og overfladevand (urban runoff) end hvad der fremgår af udkastets artikel 2, således at der skabes et fælles reguleringsgrundlag på tværs af EU.

Energi- og klimaneutralitet:

Som nævnt gør EU-kommissionen i udkast til revideret direktiv med rette op med den snævre forestilling om spildevandsanlæg som rene renseforanstaltninger, og lægger op til at anlæggene ansues som ressource- og energianlæg. EU-Kommissionen skriver direkte i udkastet, at "spildevandssektoren har et betydeligt uudnyttet potentiale for produktion af vedvarende energi, for eksempel fra biogas" og af Impact Assesment fremgår, at der med få undtagelser generelt er en manglende forståelse i sektoren for potentialet for energibesparelser.

Biogasproduktion på renseanlæg foregår mange steder i Danmark i dag og der er stor opmærksomhed fra udlandet. Den store danske erfaring og ekspertise betyder desuden, at der i Danmark allerede er fokus på ressourcegenanvendelse af f.eks. slam fra renseanlæg på mange forskellige måder. Dansk Miljøteknologi ser derfor positivt på Kommissionens forslag om energi neutralitet på alle anlæg over 10.000 PE. For de mindre anlæg indenfor denne afgrænsning, må det forventes at skubbe på yderligere konsolidering, men det er meget glædeligt at Kommissionen sætter et ambitiøst mål både hvad angår uudnyttet potentiale for energieffektivisering og energiproduktion, hvilket Danmark længe har arbejdet for. Tidshorisonten for opnåelse af energineutralitet på nationalt niveau i 2040 er dog alt for uambitiøs og Danmark bør arbejde for, at omstillingen sker hurtigere, herunder sikre at krav til energiproduktion er teknologineutralt, således at der er fleksibilitet, fx hvor biogas ikke umiddelbart kan substituere naturgas.

Derimod ser Dansk Miljøteknologi en væsentlig udfordring i Kommissionens manglende ambition ift. klimadelen. For det første er den foreslåede målsætning for reduktion af udledning af klimagasser på godt 37% alt for lidt og uambitiøs, og er alene en effekt af den foreslåede energireduktion- og produktion. Dermed tages der ikke hånd om de direkte udledninger (scope-1) af de kraftige klimagasser som lattergas og metan, der udvikles under renseprocessen på spildevandsanlæggene. For det andet forholder direktivet sig ikke konkret til potentiel udledning af klimagasser ifm. anlæggenes energiproduktion. Med forøget energiproduktion bliver anlæggende til energikilder i deres egen ret. Dermed vil det være naturligt, at

anlæggene underlægges de samme emissions-monitoreringskrav, som gælder for andre dele af energisektoren, men de foreslåede energitilsyn (energy audits), baseres alene på en afdækning af potentialet for omkostningseffektiv anvendelse eller produktion af vedvarende energi.

På det 'traditionelle' energiområde arbejdes der ambitiøst med krav til obligatoriske målinger, inklusive både kvantificeringsmålinger (top-down) og lækagesøgninger (bottom-up), samt forpligtelser til forbedringer, bl.a. som opfølgning på EU's metanstrategi (COM(2020), 663). Samme ambition bør gælde i alle dele af energisektoren, også de dele som stammer fra den "grønne" produktion.

Det bemærkes i den sammenhæng at EU's metanstrategi anfører, at der kan være problemer med "ukontrollerede udledninger [...] fra behandling af slam fra rensningsanlæg og udslip fra biogasanlæg på grund af dårlig konstruktion eller vedligeholdelse". Den udfordring vil kun blive større i takt med en øget biogasproduktion og opfyldelse af målsætningen om energineutralitet. Medmindre det håndteres, er der en risiko for, at direktivforslaget leder til en øget udledning af klimagasser og ikke en formindskelse. Stik imod intentionerne.

Klimadagsorden og ambitioner om klimaneutralitet i vandsektoren er således svær at få øje på, idet udledning af klimagasser (N_2O og CH_4), som ikke er en følge af energieffektiviseringer- og produktion, stort set er udeladt af direktivforslaget. Af de samlede procesemissioner (13,03 Mton), som opgjort af Kommissionen, udgør denne del hele 64% (8,4 Mton), som ikke adresseres, da reduktionen næsten udelukkende beror på indirekte emissioner (scope-2). Dette lave ambitionsniveau kan undre, da det ikke harmoniserer med de generelle målsætninger på klimaområdet i EU. Nærlæses argumentationen fra EU er scope-1 emissioner af klimagasser fra spildevandsanlæg opgjort som relativt lave. Men dette skyldes en metodefejl i opgørelsen, hvor eksisterende scope-3 emissioner fra ledningsnettet er medtaget i analysen, hvilket medfører relativt lave emissionsprocenter fra klimagasser. Det er vigtigt at både scope-1, 2 og 3 reflekteres i direktivet, men det skal gøres på den rigtige måde, så de reelle fremtidige og uhåndterede påvirkninger ligger til grund for reguleringen.

Det er derfor en klar opfordring fra Dansk Miljøteknologi, at Danmark argumenterer for, at scope-1 emissioner medtages, og at der stilles krav til reduktion af direkte udledning af metan og lattergas. Det samlede mål for reduktion af klimagasser fra spildevandsanlæg kan dermed blive langt mere ambitiøst og Danmark bør arbejde for en konkret skærpelse, f.eks fra de nuværende blot 37% til +50%, samt at der indføres krav om monitoring og tilsyn (audits) af alle relevante klimagasser ifm. renseprocesser, optimering af energieffektivitet og ressource indvinding til biogas, evt. som udvidelse af de krav der ligger i de foreslåede energitilsyn.

Miljøfarlige stoffer

Truslen fra miljøfarlige stoffer for vores sundhed og miljø bør ikke undervurderes, hvilket PFOS-katastrofen i Korsør sidste år, var et tydeligt tegn på. Dansk Miljøteknologi hilser derfor forslaget om indførelse af et fjerde rensetrin til fjernelse af miljøfarlige stoffer velkommen, og mener at niveauet for implementering på alle anlæg over 100.000 PE inden 31. december 2035 og med udgangen af 2040 på alle anlæg over 10.000 PE hvor miljøfarlige stoffer udgør en risiko for miljø eller sundhed er det rigtige. Det vil medføre at ganske mange anlæg i Danmark vil blive omfattet, og ganges det op til europæisk niveau, selv med de strukturelle forskelle der er, ser vi ind i, at det kan få reel betydning for begrænsning af miljøfarlige stoffer i vandmiljøet i Danmark og på europæisk plan.

Det er særdeles vigtigt, at Bypildevandsdirektivet understøtter en ambitiøs regulering af miljøfarlige stoffer. De miljøfarlige stoffer omfatter mange kemiske forbindelser, der selv i små doser kan være til stor skade for miljø og sundhed. I koncentreret form stammer stofferne ofte fra industri og andre virksomheder, men de udledes også fra husholdninger, transport og andre spredte kilder. Virkningerne er meget forskellige. Nogle af stofferne er akut giftige, andre har langtidsvirkninger og kan være kræftfremkaldende eller hormonforstyrrende. Mange af stofferne er svært nedbrydelige og ophobes i fødekæden. Udover kildeopsporing og mere viden om de enkelte stoffer, deres spredning og toksicitet, deler Dansk Miljøteknologi derfor Kommissionens vurdering af, at der også må gøres noget i forhold til udledning fra de centrale renseanlæg, hvor diffus tilledning, har vist sig svær at regulere ved kilden. Indførelse af krav om et fjerde rensetrin (avanceret rensning) på de centrale anlæg er den rigtige vej at gå, og understøtter at teknologiuudvikling til monitorering, analyse og rensning sættes op i tempo.

På trods af at Danmark først relativt sent er kommet i gang med at forholde sig aktivt til miljøfarlige stoffer, er mange forsyninger af egen kraft i gang med at udarbejde strategier og handlingsplaner med henblik på at få overblik over udfordringen med miljøfarlige stoffer, og danske rådgivere og leverandører er langt med produkter der bl.a. kan bidrage til målinger og overblik. Der findes også renseteknologier der vil kunne anvendes. Det er en positiv udvikling som efterspørges af de danske forsyninger og et stort eksportpotentiale til resten af EU.

Direktivforslaget lægger op til en simpel model, hvor den avancerede rensning i det fjerde rensetrin skal reducere en række indikatorstoffer med 80%. Dansk Miljøteknologi havde gerne set, at der fremfor en reduktionsprocent blev taget udgangspunkt i koncentration og toksicitet af de enkelte stoffer, men det ændrer ikke ved, at ambitionsniveauet i direktivet er relativt ambitiøst for EU både hvad angår tidshorisont og antal anlæg, som skal implementere et fjerde rensetrin, og Danmark må arbejde for, at dette forbliver i direktivet.

Det skal sammenholdes med, at der som en del af Kommissionens nulforureningspakke også er fremlagt direktivforslag til ændring af vanddirektiverne (Water Framework Directive, the Groundwater Directive and the Environmental Quality Standards Directive) i relation til prioriterede stoffer. Her lægges bl.a. op til at tilføje en række nye stoffer på EU's prioriterede liste både for overfladevand og grundvand, herunder visse lægemiddelstoffer, samt skærpe miljøkvalitetskrav for stoffer, der allerede figurerer på listen. Ved at indføre flere EU-grænseværdier (EQS), er det Kommissionens målsætning at understøtte en række andre EU-direktiver, herunder Bypildevandsdirektivet og revisionen af dette.

Dansk Miljøteknologi mener, at dette samlet set bidrager særdeles positivt til den fremadrettede regulering af miljøfarlige stoffer i Danmark og i resten af EU, og at der fra Danmarks side bør støttes maksimalt op herom, så udledningen af miljøfarlige stoffer til vandmiljøet kan begrænses mest muligt. Det flugter også med målsætningen i strategien for miljøfarlige stoffer i vandmiljøet, som den tidligere regering lancerede i december 2021.

Et obspunkt er dog den generelt fraværende regulering af udledning af mikroplast, som i 2040 blot er reduceret med 9%, og dette alene som effekt af tiltag i forhold regnbetingede udledninger. Danmark ville stå sig godt ved at pointere, at dette er for uambitiøst. Endvidere bør direktivet forholde sig mere aktivt til restprodukter, bl.a. i slammet, der kan fremkomme i forbindelse med rensprocesser for miljøfarlige stoffer i spildevand, således at problemstofferne ikke blot flytter rundt mellem forskellige matricer, herunder særligt ift. de svært nedbrydelige PFAS-stoffer, men reelt håndteres.

Udvidet producentansvar

I forlængelse af forslaget om et fjerde rensetrin, forholder direktivet sig også som noget nyt til finansiering af dette. Noget af udgiften til den ekstra rensning for miljøfarlige stoffer foreslår Kommissionen således dækket gennem et udvidet producentansvar for medicinal- og skønhedsindustrien, da deres produkter er en væsentlig kilde til miljøfarlige stoffer i vandmiljøet. Producentansvaret baseres på mængderne og 'farligheden' i spildevandet af de produkter, der markedsføres i det enkelte medlemsland.

Dansk Miljøteknologi finder, at Kommissionen med forslaget om udvidet producentansvar tager princippet om 'forureneren betaler' seriøst. Vi ser meget positivt på dette og mener, at det er den rigtige retning at gå, og at det kan medvirke til, at produkter i EU udvikles med blik for, at de skal være mindst mulig miljøbelastende.

Det anerkendes, at modellen for implementering af det udvidede producentansvar i de enkelte medlemslande og koblingen til reduktion af udledning af miljøfarlige stoffer kan blive administrativ tung, men med kravet om, at industrierne skal etablere nye organisationer for producentansvar, er sporene lagt til håndtering, og Danmark bør arbejde for, at det udvidet producentansvar fastholdes i direktivet, og at det på sigt kan udvides til andre brancher.

Med venlig hilsen

Dansk Miljøteknologi

Helle Bach Rungø
Sekretariatschef